

LÄGET I LÄNET - SAMHÄLLSUTVECKLING

Arbetslösheten i Västmanland har fortsatt att minska

På arbetsmarknaden ökar antalet lediga platser och många företag och organisationer har svårt att hitta den kompetens de behöver. Arbetslösheten har fortsatt att minska. Bland de arbetslösa finns dock grupper som har förhållandevis svårt att komma i arbete och bland dessa är arbetslösheten fortsatt hög.

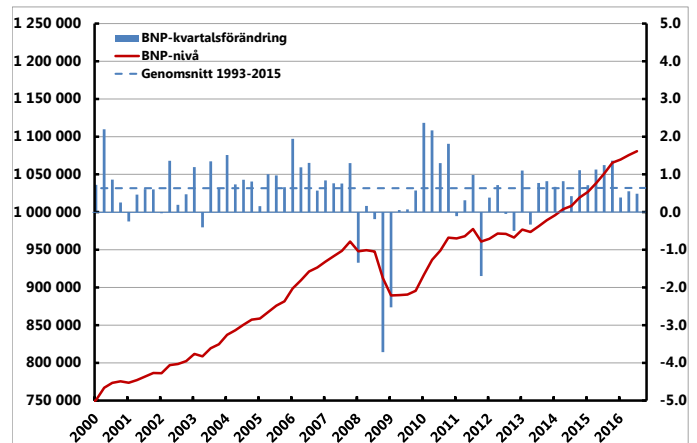
Småhuspriserna i Västmanlands län har fortsatt att öka och är nu hela 14 procent högre än för ett år sedan. Bostadsbyggandet har varit starkare än tidigare år och det står redan nu klart att antalet färdigställda bostäder 2016 kommer att vara högre än 2015.

Den internationella handeln med varor stärktes något under tredje kvartalet i år. Euroområdet ekonomi fortsatte att visa tillväxt och i USA stärktes tillväxten under tredje kvartalet. Det innebär att ekonomin växer i för Sverige viktiga exportländer. Varuexporten är mycket viktig för tillväxten i Västmanlands län och svarar för omkring hälften av produktionen (BRP).

I Sverige har tillväxten under året varit något svagare än i genomsnitt (se diagram 1). Under tredje kvartalet ökade BNP med 0,5 procent jämfört med kvartalet innan. Även exporten ökade. Under fjärde kvartalet har olika indikatorer för tillväxten stärks, vilket talar för en något starkare tillväxt i slutet av året.

I den här analysen lyfter vi några av de faktorer som påverkar länets utveckling.

Diagram 1. BNP för riket totalt. Kvartalsförändring i procent respektive nivå milj. Kronor (säsongrensade data, fasta priser)

Källa: SCB Nationalräkenskaperna. Data till och med tredje kvartalet 2016

Fortsatt mycket starkt läge inom bygg och anläggning

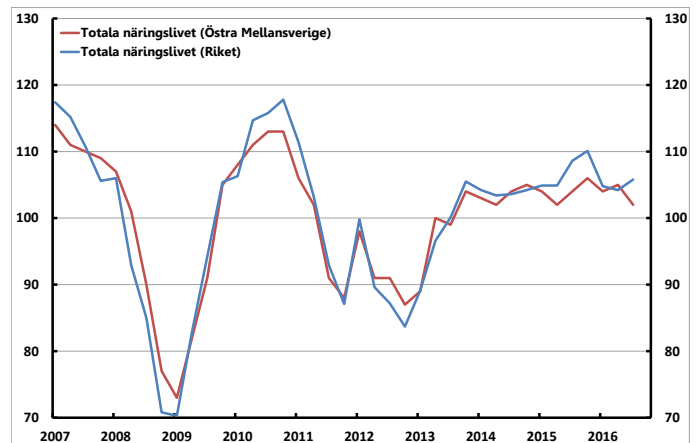
Konjunkturinstitutet sammanställer olika konjunkturindikatorer både för riket totalt och för olika regioner. De visar att stämningläget bland företagen i den region som Västmanlands län räknas till, Östra Mellansverige¹, försämrades något under tredje kvartalet i år, men att läget ändå är starkare än normalt. Även för riket totalt kan läget beskrivas som starkare än normalt (se diagram 2).

Företag i olika branscher upplever läget olika. Inom branschen bygg och anläggning förstärktes läget ytterligare under tredje kvartalet och var fortsatt mycket starkare än normalt. Problem med att hitta arbetskraft är det främsta hindret för företagen i branschen att växa.

Läget inom tillverkningsindustrin, som är mycket viktig för Västmanlands län, försämrades något och beskrivs nu återigen som svagare än normalt. Inom tillverkningsindustrin var det framför allt företagens uppfattning kring färdigvarulagren som försämrades, medan uppfattningen kring förväntad produktionsvolym kraftigt förbättrades. Den största försvagningen skedde dock inom handeln. Läget inom handeln var i början av året mycket starkt, men har nu sjunkit till mer normala nivåer.

För riket totalt finns indikatorerna tillgängliga även till och med december månad och de har ökat kraftigt under fjärde kvartalet. Läget beskrivs sammantaget som mycket starkt inom näringslivet. Uppgången drivs främst av tillverkningsindustrin, där läget förbättrats jämförelsevis kraftigt. Även inköpschefsindex, som är en annan välkänd indikator, ligger på nivåer som tyder på ett starkt läge.

Diagram 2. Konfidensindikatorn för näringslivet

Källa: Konjunkturinstitutet. Data till och med tredje kvartalet 2016

1. Västmanlands, Örebro, Södermanlands, Uppsala samt Östergötlands län bildar tillsammans Östra Mellansverige.

Arbetslösheten i Västmanlands län sjunker

De senaste månaderna har arbetslösheten i länet fortsatt att sjunka (se diagram 3). Arbetslösheten i november uppgick till 9,3 procent av arbetskraften. Det är något lägre än motsvarande månad i fjol. Arbetslösheten i riket totalt var dock betydligt lägre och uppgick till 7,6 procent av arbetskraften.

Arbetslösheten varierar kraftigt inom länet (se diagram 4). Högst var den i Fagersta kommun (12,9 procent), medan andelen arbetslösa var lägst i Sala kommun där arbetslösheten var 7,6 procent, dvs. samma nivå som för riket totalt.

Den sjunkande arbetslösheten omfattar tyvärr inte alla arbetslösa. Mer än 75 procent av de arbetslösa i länet tillhör grupper som har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen beskriver dessa som grupper med "utsatt ställning". Hit räknas förgymnasialt utbildade, äldre än 55 år, utomeuropeiskt födda samt personer med funktionsnedsättning som medför minskad arbetsförmåga. Antalet arbetslösa med utsatt ställning har fortsatt att ligga på en hög nivå, medan antalet övriga arbetslösa har minskat förhållandevis kraftigt (se diagram 5).

Även om arbetslösheten ligger på en hög nivå finns tecken på att efterfrågan på arbetskraft är god. Antalet lediga platser hos Arbetsförmedlingen ligger på fortsatt höga nivåer och antalet varsel är fortsatt förhållandevis låga. I den senaste prognosen för arbetsmarknaden i Västmanlands län beskriver Arbetsförmedlingen att företagen i länet upplever en stark efterfrågan på arbetskraft.

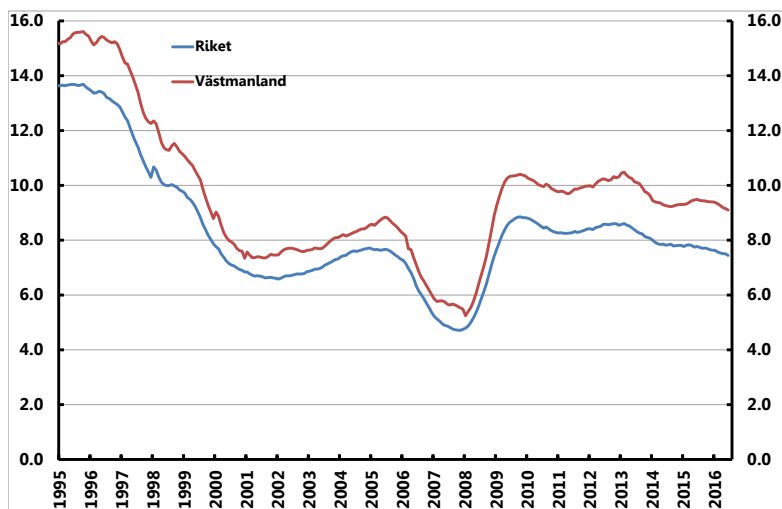
Många företag och organisationer har också svårt att finna rätt person vid rekryteringar. Något som har ökat jämfört med tidigare, både inom näringslivet och inom offentligt finansierade verksamheter. Den höga efterfrågan på arbetskraft innebär att antalet sysselsatta väntas öka framöver.

Arbetslösheten, å andra sidan, bedöms ligga kvar på drygt 9 procent under slutet av 2016. Under 2017 väntas arbetslösheten ligga kvar på ungefär samma nivå. Det beror på att det är många som väntas söka sig till arbetsmarknaden och för vissa kan det ta längre tid att komma i arbete.

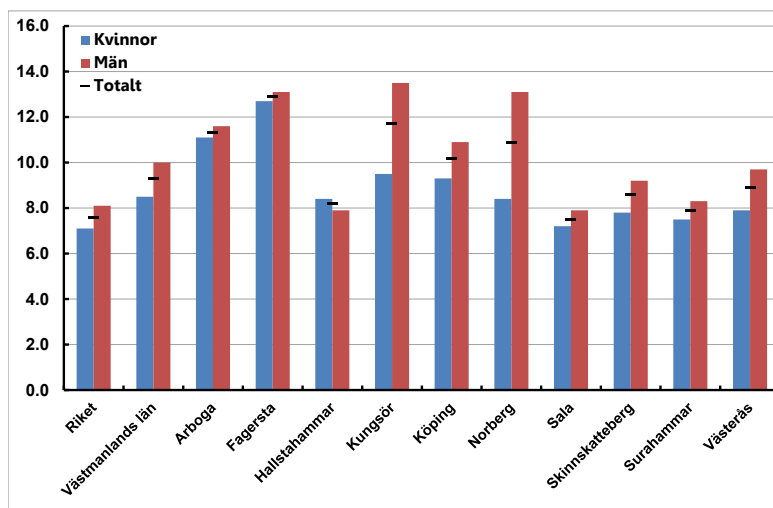
Foto: Arbetsförmedlingen, Camilla Vejde

Diagram 3. Andelen arbetslösa av arbetskraften 16-64 år, procent, säsongrensade data.

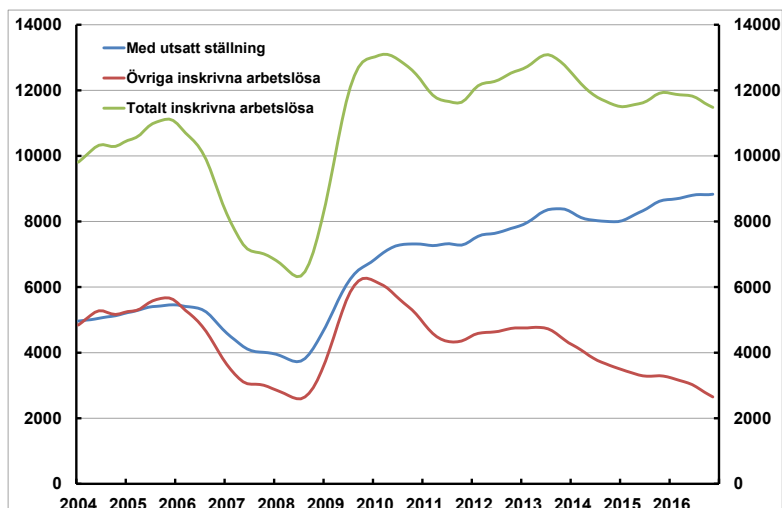
Källa: Arbetsförmedlingen, egna bearbetningar. Data till och med november 2016

Diagram 4. Andelen arbetslösa av arbetskraften 16-64 år, per kommun och kön

Källa: Arbetsförmedlingen. Data avser november 2016

Diagram 5. Arbetslösa med utsatt ställning och övriga inskrivna arbetslösa, Västmanlands län

Källa: Arbetsförmedlingen. Data till och med november 2016

Antalet förvärvsarbetande i länet ökade

I början av december publicerade SCB ny statistik över antalet förvärvsarbetande. Den visar att mellan år 2014 och 2015 ökade antalet förvärvsarbetande med 1,7 procent i riket totalt. Under 2015 ökade sysselsättningen i samtliga län. Antalet förvärvsarbetande ökade mest i Stockholms län, 2,2 procent. I Västmanlands län var ökningen 1,1 procent och antalet förvärvsarbetande uppgick år 2015 till 117 797 personer.

I riket var förvärvsintensiteten, dvs. antalet förvärvsarbetande i förhållande till befolkningen, bland 20 till 64-åringar 77,9 procent, vilket motsvarar en ökning med 0,6 procentenheter jämfört med föregående år. Andelen bland kvinnor var 76,8 procent och bland män 79 procent.

I Västmanlands län var andelen sysselsatta totalt sett lägre än för riket totalt, 77 procent. Det var bland kvinnor som andelen sysselsatta var lägre i länet än i riket. I Västmanlands län var 75,1 procent av kvinnorna förvärvsarbetande att jämföra med männens 78,9 procent.

Den största branschen i Västmanlands län är tillverkningsindustrin. Där arbetar omkring 20 procent av de förvärvsarbetande. Andra stora branscher är vård och omsorg, handel och företagstjänster. Inom tillverkningsindustrin

minskade antalet förvärvsarbetande med nästan 600 personer eller 2,5 procent. Antalet som arbetar inom tillverkningsindustrin har minskat under en längre tid. Det kan förklaras av en stark produktivitetstillväxt, samtidigt som vissa arbeten har flyttat över till branscher utanför tillverkningsindustrin. En viktig sådan bransch är företagstjänster, där antalet förvärvsarbetande ökade med 11 procent eller drygt 400 personer mellan 2014 och 2015. Andra branscher som ökade kraftigt i länet var vård och omsorg samt handel.

FOKUS: Det regionala utvecklingsansvaret flyttas till Region Västmanland

Från och med 1 januari 2017 tar Landstinget över det regionala utvecklingsansvaret från Länsstyrelsen när de bildar Region Västmanland. Så ser det redan ut i stora delar av landet. I det regionala utvecklingsansvaret ingår bland annat att upprätta ett regionalt utvecklingsprogram (RUP) och samordna dess insatser. Det innebär även uppföljning och utvärdering av programmet.

I och med att det regionala utvecklingsansvaret flyttas till det nya Region Västmanland flyttas en del arbetsuppgifter från Länsstyrelsen. Det handlar bland annat om infrastruktur, regional digital agenda och näringslivsfrågor. Länsstyrelsen arbetar tillsammans med Landstinget för att övergången ska bli så smidig som möjligt.

Länsstyrelsen har även i fortsättningen ansvar för viktiga delar av den regionala utvecklingen. Framför allt inom företagande på landsbygden, där också en fortsatt bredbandsutbyggnad är en central del.

Efter årsskiftet är det flera företagsstöd som inte längre hanteras av Länsstyrelsen. Stöd inom landsbygdsprogrammet berörs dock inte av övergången till Region Västmanland.

Stöd som flyttas över till Region Västmanland

De bidrag som berör insatser för regional tillväxt, dvs stöd från Regionalfonden (Tillväxtverket) och de så kallade 1:1 medlen, hanteras efter årsskiftet av Region Västmanland. Det handlar t ex om stöd till investeringar, konsultinsatser och innovationsutveckling i små och medelstora företag.

Observera att ansökan för dessa stöd inte kan göras hos Länsstyrelsen efter den 15 december 2016.

Stöd till näringslivsverksamhet på landsbygden som ligger kvar på Länsstyrelsen

De stöd som ingår i Landsbygdsprogrammet hanteras även i fortsättningen av Länsstyrelsen.

Den som driver en näringslivsverksamhet på landsbygden kan söka stöd hos Länsstyrelsen. De här bidragen flyttas inte till Region Västmanland. Stöd kan sökas om utvecklingsinsatsen är till nytta för främst den enskilde eller dess företag i den ordinarie verksamheten. De stödformer som kan ingå i företagsstödet inom landsbygdsprogrammet är: startstöd, investeringsstöd, köp av externa tjänster samt kompetensutveckling. Dessa stöd handläggs på Länsstyrelsen av Avdelningen för landsbygdsutveckling.

Värdet av allt som produceras i länet ökade med mer än fem procent 2015

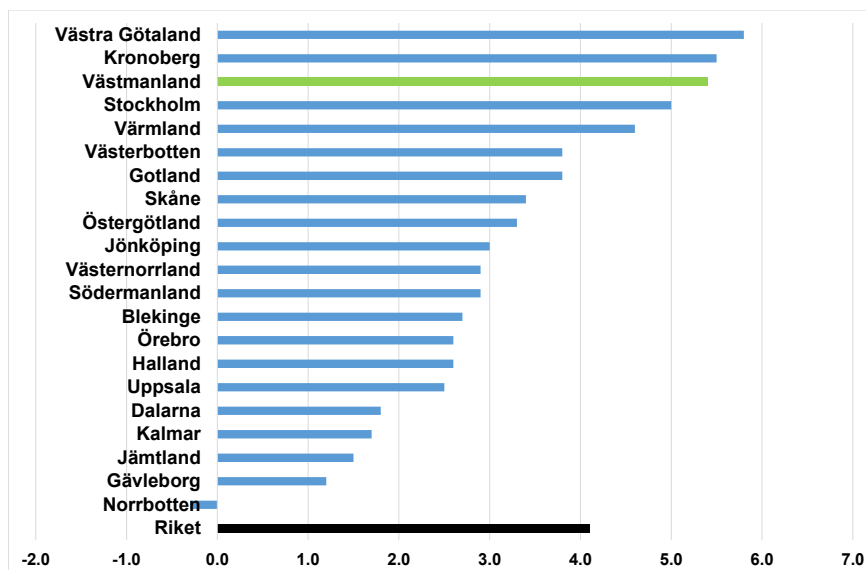
SCB har nyligen publicerat uppgifter för tillväxten på regional nivå, den så kallade bruttoregionalprodukten, BRP. Nytt för i år är att SCB även publicerar preliminära uppgifter för senaste helår, dvs. 2015. Tidigare har uppgifter för tillväxten på regional nivå beskrivit tillväxten två år tidigare, dvs. nu skulle uppgifterna ha gällt för 2014.

Enligt preliminära beräkningar av BNP var tillväxten i Sverige under 2015 hela 4,1 procent, vilket är en starkare tillväxt än normalt. Tillväxten var dock inte jämnt fördelad över landet. Bland Sveriges län var tillväxten svagast i Norrland (-0,3 procent), medan den uppgick till hela 5,8 procent i Västra Götaland som också hade den starkaste tillväxten. Även i Västmanlands län var tillväxten mycket kraftig. Den uppgick 2015 till hela 5,4 procent vilket var tredje starkast i landet (se diagram 6).

För riket totalt var det framför allt investeringarna som bidrog till tillväxten men även hushållens konsumtion. Offentlig konsumtion ökade också mer än tidigare år och bidraget till tillväxten var högre än tidigare år.

För 2014 finns mer bearbetade beräkningar för bruttoregionalprodukten (BRP). De visar att i en majoritet av Sveriges län ökade tillväxten. Stockholms län hade klart högst BRP per invånare, BRP per sysselsatt och disponibel inkomst per invånare. I Västmanlands län var utvecklingen svag under 2014. BRP minskade med 0,2 procent, samtidigt som tillväxten i riket

Diagram 6. Tillväxt BRP (Bruttoregionalprodukt) per län 2015

Källa: SCB Nationalräkenskaperna

uppgick till 2,6 procent. Det är troligen en svag utveckling för varuexporten i länet som förklarar den svaga tillväxten 2014.

Under 2014 uppgick BRP i Västmanlands län till nära 89 miljarder kronor. Mer än 60 procent av detta eller 55 miljarder kan hänföras till Västerås kommun, där också den största andelen av befolkningen bodde. Tillväxten, dvs. ökningen av BRP, var dock mycket stark i flera av länets mindre kommuner.

Lugnare prisutveckling på bostadsmarknaden i riket

De senaste månaderna har priserna på småhus varit oförändrade enligt SCB:s statistik till och med november. I och med att priserna ökat kraftigt tidigare under året är dock prisnivån omkring 10 procent högre än för ett år sedan. Fortfarande är också priserna den senaste tremånadersperioden något högre än för juni till augusti.

Den senaste tremånadersperioden ökade småhuspriserna i 13 av Sveriges 21 län. Den högsta prisutveckling på länsnivå var 4 procent, vilket redovisas i både Gävleborgs och Södermanlands län. I fyra län minskade småhuspriserna och allra mest i Gotlands och Örebro län.

I Västmanlands län ökade småhuspriserna med 3 procent den senaste tremånadersperioden. Det innebär att småhuspriserna är hela 14 procent högre än ett år tidigare. Uppgången för småhuspriserna tycks inte ha avstannat i länet. Medelpriset för ett småhus var nära 2,2 miljoner kronor.

Nära hälften av bostadsköpen gjordes i Västerås kommun. Medelpriset uppgick där till drygt 3 miljoner. I Västerås kommun var prisutvecklingen något långsammare än för länet totalt.

I fjol blev förhållandevis få bostäder i länet färdigställda; endast 584 enligt SCB. Däremot påbörjades 2015 byggandet av nära 1 300 bostadslägenheter. En stor andel av dessa förväntas bli färdiga under 2016. Till och med tredje kvartalet i år har det också färdigställts 698 bostäder i länet. Redan nu står det alltså klart att antalet färdigställda bostäder 2016 kommer att vara högre än vad det var 2015. Det är också ett stort antal bostäder som har börjat byggas i år och som kan förväntas bli färdiga under 2017.

Under många år har bostadsbyggandet varit kraftigt koncentrerat till Västerås, medan det i vissa av länets kommuner inte byggdes en enda bostad. Även om Västerås kommun fortfarande dominerar är ändå antalet bostäder som byggts i övriga delar av länet nu högre än tidigare. I både Köpings och Hallstahammars kommun är det betydligt fler bostäder än tidigare år som blivit färdigställda. Liksom i Västerås kommun är det mest lägenheter i flerbostadshus som byggs.

”Läget i länet - samhällsutveckling” är en kvartalsanalys som Länsstyrelsen i Västmanlands län publicerar fyra gånger per år.

Länsstyrelsen
Västmanlands län

www.lansstyrelsen.se/vastmanland

Analytiker: Simon Bölling,
telefon: 010-224 92 29
Redaktör: Åsa Erikols,
telefon: 010-224 94 45

